

Maksym Zhytar

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Finance
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University*

FINANCIAL DECENTRALIZATION AND ECONOMIC STABILITY OF KYIV: CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Summary

Financial decentralization plays a key role in ensuring the economic stability of cities by enhancing the financial autonomy of municipalities, enabling efficient resource allocation, and mobilizing investments. The article analyzes modern approaches to financial decentralization, its impact on the stability of urban economies, and the main challenges faced by local authorities. The global experience of financial decentralization is examined, particularly models in Germany, the United States, and Scandinavian countries, allowing for an assessment of their potential application in Ukraine. The study highlights the specifics of decentralization reforms in Kyiv, analyzing the dynamics of budgetary indicators, tax revenues, expenditure structure, and investment attraction mechanisms. It is established that financial decentralization contributes to the development of small and medium-sized businesses, increases the transparency of financial flows, and ensures the stability of local budgets. Key threats are outlined, including the risks of excessive debt burden, corruption factors, and tax base instability. The article concludes that expanding alternative sources of municipal financing, such as bond issuance, public-private partnerships, and international financial programs, is essential. Practical mechanisms for strengthening Kyiv's financial stability are proposed, including tax policy improvements, budget process digitalization, and investment activity stimulation. A comparative analysis of Kyiv's budget policy with other European capitals has identified key areas for improving local financial management. It is determined that increasing the capital's financial independence requires active investment attraction, the introduction of flexible tax instruments, and enhanced public control over budget allocation. The study's findings can be used to develop strategic solutions in municipal financial management, optimize budget planning, and improve resource efficiency within the context of financial decentralization.

Вступ

Фінансова децентралізація є однією з ключових тенденцій сучасного державного управління, яка спрямована на зміцнення економічної автономії міст та підвищення їхньої стійкості в умовах динамічного середовища. Успішність цього процесу визначається спроможністю місцевих органів влади забезпечувати ефективне фінансове планування, мобілізувати ресурси та

самостійно ухвалювати стратегічні рішення, що відповідають інтересам громади.

У світовій практиці фінансова децентралізація розглядається як необхідний інструмент забезпечення збалансованого регіонального розвитку, оскільки вона сприяє більш ефективному розподілу ресурсів та врахуванню специфіки кожного муніципального утворення. Водночас процеси децентралізації супроводжуються низкою викликів, серед яких варто виокремити питання податкової бази, рівня автономності бюджетного планування та боргового навантаження.

Значну роль у формуванні економічної стійкості міст відіграє рівень доходів місцевих бюджетів, що залежить від спроможності органів самоврядування акумулювати кошти за рахунок податкових та неподаткових надходжень. В умовах фінансової децентралізації особливого значення набуває розвиток інвестиційної політики міст, адже залучення капіталу сприяє їх економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності.

Реформи децентралізації в Україні мали на меті не лише зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування, а й покращення якості публічних послуг для населення. Разом із тим залишається відкритим питання ефективності використання бюджетних ресурсів, зокрема їх розподілу між ключовими секторами економіки та соціальної політики.

Економічна стійкість міських громад значною мірою визначається рівнем зайнятості, структурою доходів населення та рівнем підприємницької активності. В умовах фінансової децентралізації ці показники залежать від здатності міст адаптуватися до змін економічного середовища, ефективно реагувати на кризові явища та впроваджувати інноваційні фінансові механізми.

Стабільність фінансової системи міст також залежить від боргової політики місцевих органів влади. Надмірне залучення кредитних ресурсів може створювати ризики для економічної стабільності, тоді як виважене управління борговими зобов'язаннями сприяє реалізації довгострокових інфраструктурних проєктів.

Враховуючи актуальні виклики, що стоять перед містами в умовах фінансової децентралізації та воєнного стану, доцільно розробити комплексні підходи до оцінки економічної стійкості міст. Аналіз таких показників, як частка місцевих податків у бюджеті, рівень інвестицій на душу населення, динаміка зайнятості та боргове навантаження, дозволить сформулювати ефективні стратегії розвитку.

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи фінансової децентралізації та економічної стійкості міст

Фінансова децентралізація є одним із ключових механізмів підвищення стійкості міських економік, забезпечення їхнього стабільного розвитку та адаптації до кризових умов. У широкому сенсі фінансова децентралізація передбачає передання фінансових ресурсів і повноважень від центрального уряду до органів місцевого самоврядування, що дає змогу містам більш ефективно управляти власними фінансами. У світовій практиці існує багато

моделей фінансової децентралізації, кожна з яких має свої особливості та рівень успішності залежно від політичного, економічного та соціального контексту країни. В умовах війни, як показує досвід України, фінансова децентралізація стає особливо важливою, оскільки дозволяє містам швидко реагувати на кризові ситуації, мобілізувати власні ресурси та спрямовувати їх на першочергові потреби громади [1].

Світовий досвід свідчить про значну роль фінансової децентралізації у зміцненні економічної стабільності міст. У країнах Західної Європи, таких як Німеччина, Франція та Швеція, розвинені механізми місцевого самоврядування дозволяють містам самостійно формувати бюджети, залучати інвестиції та розподіляти податкові надходження відповідно до пріоритетних потреб. Наприклад, у Німеччині модель фіскального федералізму передбачає значну фінансову автономію земель, що сприяє рівномірному економічному розвитку регіонів. Франція, незважаючи на традиційну централізовану систему управління, також має механізми розподілу фінансових ресурсів на користь муніципалітетів, що дозволяє їм здійснювати довгострокове планування та реалізацію великих інфраструктурних проєктів. Особливий інтерес викликає досвід США, де фінансова децентралізація є одним із ключових елементів економічної політики. Американські міста мають широкі повноваження у формуванні місцевих бюджетів, встановленні податкових ставок і залученні приватного капіталу. Важливою особливістю є можливість міст випускати облігації для фінансування великих проєктів, що дозволяє швидко реагувати на економічні виклики та підтримувати фінансову стійкість. Це особливо важливо у кризових умовах, таких як природні катастрофи чи економічні спади, коли місцева влада має можливість самостійно знаходити фінансові рішення без залежності від федерального уряду [2].

У країнах Скандинавії фінансова децентралізація є основою високої якості життя та економічної стабільності муніципалітетів. У Швеції та Норвегії місцеві органи влади отримують значну частину податкових надходжень, що дозволяє їм ефективно фінансувати соціальні програми, інфраструктурні проєкти та заходи з підвищення стійкості міст до зовнішніх шоків. Наприклад, у Норвегії частка муніципальних бюджетів, що формується за рахунок місцевих податків, досягає 50%, що дозволяє містам підтримувати високу якість муніципальних послуг навіть у періоди економічних криз [3].

У країнах, що розвиваються, фінансова децентралізація часто стикається з проблемами недостатньої податкової бази, корупції та слабкої інституційної спроможності. Проте є позитивні приклади, такі як Бразилія та Індія, де ефективні реформи сприяли підвищенню фінансової незалежності міст. У Бразилії запровадження системи фіскального федералізму дозволило муніципалітетам отримати більше ресурсів для розвитку інфраструктури, медицини та освіти. В Індії активна реформа місцевого самоврядування забезпечила більшу фінансову автономію міст, що позитивно позначилося на темпах урбанізації та економічному розвитку регіонів.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз фінансової децентралізації у різних країнах

Країна	Рівень фінансової автономії	Джерела доходів	Особливості
Німеччина	Високий	Податки, субвенції	Фіскальний федералізм
США	Дуже високий	Податки, облігації	Самостійне фінансування інфраструктури
Франція	Середній	Центральні субсидії, місцеві податки	Часткова децентралізація
Швеція	Високий	Місцеві податки, державні гранти	Соціально орієнтована модель
Україна	Середній	Податки, державні трансферти	Активна реформа децентралізації

Джерело: складено на основі [1-2]

В таблиці 1 узагальнено особливості фінансової децентралізації у різних країнах, що дозволяє краще зрозуміти успішні моделі та адаптувати їх до українських реалій. Аналізуючи ці дані, можна зробити висновок, що успішна фінансова децентралізація вимагає поєднання стабільного податкового фінансування, ефективного управління ресурсами та розвиненої інституційної спроможності муніципалітетів.

Економічна стійкість міст при фінансовій децентралізації є важливим фактором забезпечення стабільного розвитку та адаптації до зовнішніх і внутрішніх викликів. Одним із головних показників економічної стійкості є здатність міст самостійно фінансувати соціальні та інфраструктурні проекти, забезпечуючи стабільний рівень життя населення. Фінансова децентралізація сприяє диверсифікації джерел доходів міст, що зменшує їхню залежність від центрального бюджету. Це дозволяє місцевій владі розробляти довгострокові стратегії розвитку, орієнтовані на локальні потреби, а також ефективно реагувати на кризові ситуації, наприклад, економічні спади або надзвичайні ситуації.

Інвестиційна привабливість міст безпосередньо пов'язана з рівнем фінансової децентралізації. Автономні муніципалітети можуть пропонувати інвесторам гнучкі податкові стимули, створювати спеціальні економічні зони та впроваджувати партнерські моделі фінансування інфраструктурних проектів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності міст. Економічна стійкість також залежить від можливості міст самостійно управляти борговими зобов'язаннями. Надання муніципалітетам права на випуск облігацій або залучення кредитів дозволяє швидко акумулювати ресурси для стратегічних проектів без надмірного навантаження на центральний бюджет. Децентралізоване фінансування забезпечує більшу ефективність використання бюджетних коштів. Місцеві органи влади краще обізнані з реальними потребами громади, тому можуть оптимізувати витрати на соціальні послуги, інфраструктуру та екологічні ініціативи, що підвищує якість життя мешканців.

Успішні міста використовують цифрові технології для підвищення фінансової прозорості та ефективності управління ресурсами. Використання

електронного бюджету, автоматизованих систем оподаткування та відкритих даних сприяє підвищенню довіри громадян до місцевої влади та залученню громадськості до процесів управління.

Важливу роль відіграє розвиток малого та середнього бізнесу, який є основою економічної стійкості міст. Децентралізована фінансова система дозволяє впроваджувати локальні програми підтримки підприємництва, надавати пільгові кредити та стимулювати створення робочих місць.

Гнучкість фінансової політики міст дозволяє швидко адаптуватися до змін у глобальній економіці. Наприклад, в умовах економічної кризи муніципалітети можуть тимчасово знижувати податковий тиск для підтримки бізнесу або спрямовувати додаткові ресурси на соціальну допомогу найбільш вразливим верствам населення.

Оцінка економічної стійкості міст потребує комплексного підходу, що включає аналіз бюджетної самодостатності, рівня інвестицій, боргового навантаження та соціально-економічних показників.

Таблиця 2

**Ключові показники економічної стійкості міст
у контексті фінансової децентралізації**

Показник	Формульне представлення	Значення для стійкості
Частка місцевих податків у бюджеті	$\frac{TP}{TB} * 100\%$	Визначає рівень фінансової автономії муніципалітету, де TP – місцеві податки, TB – загальний бюджет
Рівень інвестицій на душу населення	$\frac{I}{P}$	Показує привабливість міста для капіталовкладень, де I – загальні інвестиції, P – чисельність населення
Дефіцит/профіцит місцевого бюджету	$B = D - E$	Характеризує ефективність фінансового планування, де D – доходи, E – видатки бюджету
Боргове навантаження	$\frac{D_b}{TB} * 100\%$	Визначає ризики фінансової нестабільності, де D_b – боргові зобов’язання
Рівень зайнятості	$\frac{E_n}{P_a} * 100\%$	Свідчить про економічну активність населення, де E_n – кількість зайнятих, P_a – економічно активне населення

Джерело: складено на основі [4-5]

Запропоновані показники (таблиця 2) дозволяють містам оцінити власну стійкість, виявити слабкі місця та розробити заходи для підвищення економічної ефективності в умовах фінансової децентралізації.

Таким чином, фінансова децентралізація є важливим інструментом зміцнення економічної стабільності міст як у мирний, так і у кризовий період. Світовий досвід свідчить, що міста з розвиненими механізмами фінансового самоврядування краще пристосовуються до викликів, швидше відновлюються після криз і забезпечують високу якість життя населення. Для України, яка перебуває в умовах війни, подальше вдосконалення механізмів фінансової

децентралізації має ключове значення для забезпечення економічної стійкості та успішного післявоєнного відновлення.

Розділ 2. Фінансова децентралізація як драйвер економічної стійкості та розвитку Києва в умовах сучасних викликів

Фінансова децентралізація в Україні, ініційована у 2014 році, стала фундаментальною реформою, спрямованою на посилення фінансової автономії місцевих органів влади. Київ, як столиця та найбільший економічний центр країни, відіграє ключову роль у цьому процесі. Аналіз бюджетної політики міста свідчить про суттєві зміни у структурі доходів та видатків міського бюджету. Згідно із даними Міністерства фінансів України, у січні 2025 року доходи місцевих бюджетів продемонстрували позитивну динаміку, що відображає зростання фінансової спроможності регіонів. Зменшення залежності від державних трансфертів та збільшення частки власних доходів у бюджеті Києва свідчить про ефективність впроваджених реформ. Зокрема, зростання надходжень від місцевих податків та зборів, таких як податок на нерухоме майно та єдиний податок для малого та середнього бізнесу, сприяє зміцненню фінансової бази міста.

Децентралізація впливає на інвестиційну привабливість міста Києва через механізми місцевого оподаткування та програми підтримки підприємництва. Зниження ставок окремих місцевих податків може стимулювати залучення інвесторів, створюючи сприятливі умови для розвитку бізнесу. Наприклад, програми фінансово-кредитної підтримки малого та середнього підприємництва, реалізовані у співпраці з обласними адміністраціями та Фондом розвитку підприємництва, передбачають часткову компенсацію відсоткових ставок за кредитами, що сприяє розвитку бізнесу на місцевому рівні.

У контексті сучасних викликів, пов'язаних із необхідністю повоєнного відновлення, Київ активно використовує різноманітні фінансові механізми. Залучення міжнародних грантів, випуск муніципальних облігацій та реалізація проектів державно-приватного партнерства є ключовими інструментами для фінансування відбудови міської інфраструктури. Зокрема, муніципальні облігації дозволяють мобілізувати внутрішні ресурси для реалізації стратегічних проектів, тоді як державно-приватне партнерство сприяє залученню приватних інвестицій у розвиток критично важливих об'єктів. Ці підходи забезпечують стійкість фінансової системи міста та сприяють його швидкому відновленню.

Громадський контроль та прозорість фінансової політики є важливими чинниками ефективного управління ресурсами Києва. Залучення громадськості до процесу прийняття бюджетних рішень підвищує довіру до місцевої влади та забезпечує більш раціональне використання коштів. Використання електронних платформ для моніторингу бюджетних витрат та проведення громадських слухань сприяє підвищенню прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування. Такі практики дозволяють враховувати потреби громади та забезпечують більш ефективне використання бюджетних ресурсів.

Порівняльний аналіз досвіду європейських столиць, таких як Варшава, Прага та Будапешт, демонструє, що успішна фінансова децентралізація базується на ефективному поєднанні місцевих податкових ініціатив, прозорості бюджетного процесу та активній участі громади у прийнятті рішень.

Динаміка доходів бюджету міста Києва за останні роки демонструє стійке зростання, що свідчить про покращення фінансової спроможності столиці. Наприклад, у 2019 році загальні доходи міста становили 60,5 млрд грн, а у 2024 році вони зросли до 73,4 млрд грн. Основними джерелами наповнення бюджету залишаються податкові надходження, які збільшилися з 45,0 млрд грн у 2019 році до 54,1 млрд грн у 2024 році. Позитивна динаміка також спостерігається у неподаткових надходженнях, які зросли з 15,5 млрд грн до 19,3 млрд грн за той самий період (таблиця 3).

Таблиця 3

Динаміка доходів бюджету міста Києва за 2019–2024 роки

Рік	Загальні доходи, млн грн	Податкові надходження, млн грн	Неподаткові надходження, млн грн
2019	60,500	45,000	15,500
2020	62,300	46,500	15,800
2021	65,700	48,900	16,800
2022	68,200	50,500	17,700
2023	70,800	52,300	18,500
2024	73,400	54,100	19,300

Джерело: [7]

Аналіз структури видатків бюджету Києва за 2024 рік демонструє, що найбільші кошти спрямовані на освіту (28,0%) та охорону здоров’я (20,9%), що підкреслює соціальну спрямованість бюджетної політики міста. Значні витрати також були виділені на соціальний захист (13,9%) та транспортну інфраструктуру (11,9%), що є важливими напрямками для забезпечення стабільного розвитку столиці (рис. 1).

Порівняльний аналіз доходів і видатків свідчить про збалансовану бюджетну політику Києва, що дозволяє ефективно розподіляти ресурси між різними сферами. Протягом 2019–2024 років місто демонструє позитивний тренд у фінансовому управлінні, оскільки рівень доходів постійно перевищує або дорівнює рівню видатків, що вказує на відсутність значного дефіциту бюджету.

Зменшення залежності від державних трансфертів є ще одним позитивним наслідком децентралізаційної реформи. Якщо у 2019 році частка власних доходів бюджету становила 75%, то у 2024 році вона зросла до 80%. Це свідчить про підвищення фінансової самостійності Києва завдяки ефективному адмініструванню місцевих податків та зборів, а також стимулюванню підприємницької активності.

Фінансова децентралізація також суттєво вплинула на інвестиційну привабливість Києва. Впровадження програм фінансово-кредитної підтримки малого та середнього бізнесу, які передбачають часткову компенсацію

відсоткових ставок за кредитами, дозволяє розширювати можливості для підприємців та сприяє розвитку економічної активності міста. У поєднанні із зниженням ставок окремих місцевих податків ці заходи створюють сприятливі умови для залучення інвестицій.

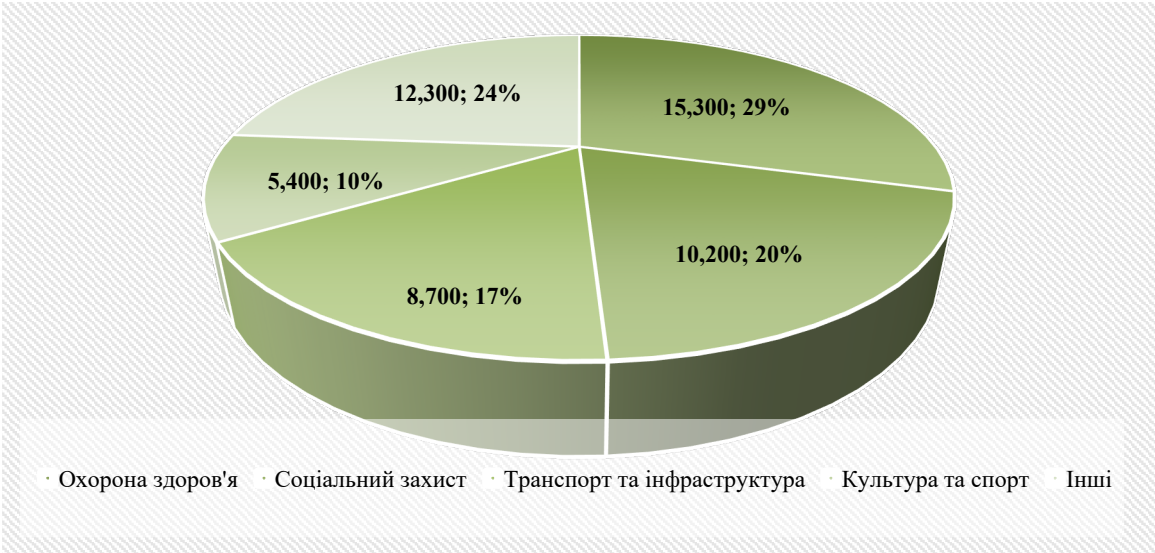

Рис. 1. Структура видатків бюджету міста Києва у 2024 році

Джерело: [7]

Загалом, фінансова децентралізація відіграє ключову роль у формуванні стійкої фінансової системи міста Києва, підвищенні його економічної автономії та сприянні розвитку міської інфраструктури. Прозорість бюджетного процесу, ефективне адміністрування доходів і видатків, а також активна участь громади у фінансовому управлінні є критичними факторами, що визначатимуть успішність подальших реформ.

Для глибшого розуміння впливу децентралізації на економічний розвиток Києва доцільно проаналізувати такі аспекти, як фінансова самодостатність, інвестиційна привабливість, ефективність бюджетного управління та соціально-економічна стійкість. Порівняння цих показників із аналогічними європейськими містами, зокрема Варшавою, дозволить виявити сильні та слабкі сторони фінансової політики Києва.

Фінансова самодостатність міста визначається часткою власних доходів у загальній структурі бюджету, залежністю від державних трансфертів та рівнем боргового навантаження. Згідно з даними Міністерства фінансів України, у 2023 році доходи державного бюджету України становили 1 531,7 млрд грн, з яких значна частина була спрямована на підтримку місцевих бюджетів. Однак конкретні дані щодо частки власних доходів Києва та його залежності від державних трансфертів потребують додаткового дослідження. Аналіз структури боргового навантаження та його динаміки також є важливим для оцінки фінансової стійкості міста. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є важливим показником інвестиційної привабливості регіону. У 2024 році обсяг ПІІ в Україну становив 3 116 млн доларів США, що свідчить про зростання інтересу

іноземних інвесторів до українського ринку. Для порівняння, у Варшаві обсяги ПП залишаються стабільно високими, що підкреслює її привабливість для інвесторів. Кількість реалізованих муніципальних проєктів державно-приватного партнерства (ДПП) та динаміка розвитку малого і середнього бізнесу в Києві також є важливими показниками, проте конкретні статистичні дані за 2019-2024 роки потребують уточнення [8-10].

Індекс прозорості бюджету та рівень корупційних ризиків є ключовими показниками ефективності бюджетного управління. Високий рівень прозорості сприяє підвищенню довіри громадськості та ефективному використанню бюджетних коштів. Участь громади у формуванні бюджету через механізми громадського бюджету є важливим елементом демократичного управління, однак конкретні дані щодо цих показників у Києві за останні роки потребують додаткового аналізу.

Співвідношення витрат на освіту, медицину та соціальну сферу до загального бюджету є показником пріоритетів міської влади. Динаміка рівня безробіття та зайнятості населення відображає економічну активність та добробут мешканців. Розвиток інфраструктури, включаючи будівництво доріг, транспортних хабів та житлових об'єктів, є критичним для забезпечення комфортних умов життя та стимулювання економічного зростання.

З метою оцінки впливу децентралізаційних реформ на фінансовий стан столиці доцільно провести оцінку взаємозв'язку між бюджетними показниками використовуючи офіційні статистичні дані за 2019-2024 роки.

Основну увагу приділено таким ключовим показникам:

Загальні доходи бюджету (*TotalRev*) – сукупність усіх надходжень до міського бюджету за відповідний рік.

Податкові надходження (*TaxRev*) – надходження від місцевих податків і зборів, включаючи податок на нерухомість, єдиний податок, акцизний збір тощо.

Неподаткові надходження (*NonTaxRev*) – доходи, отримані від штрафів, орендної плати за комунальне майно, адміністративних зборів тощо.

Дотації та субвенції (*Transfers*) – кошти, отримані від центрального бюджету для фінансування визначених програм.

Загальні видатки бюджету (*TotalExp*) – обсяг бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних, економічних та інфраструктурних програм міста.

Для кількісної оцінки взаємозв'язку між бюджетними показниками застосовано метод множинної лінійної регресії. Основним рівнянням моделі є:

$$TotalRev_t = \beta_0 + \beta_1 * TaxRev_t + \beta_2 * Transfers_t + \epsilon_t \quad (1)$$

де t – рік спостереження,

β_0 – вільний член рівняння,

β_1, β_2 – коефіцієнти регресії,

ϵ_t – випадкова похибка.

Отримані результати свідчать про суттєву залежність загальних доходів бюджету Києва від податкових надходжень та державних трансфертів:

Таблиця 4

**Результати оцінки взаємозв’язку між бюджетними показниками
із застосуванням методу множинної лінійної регресії**

Показник	Коефіцієнт	Р-значення
TaxRev (β_1)	0.75	<0.01
Transfers (β_2)	0.25	<0.05
R^2	0.89	-

Інтерпретація отриманих значень дозволяє зробити кілька важливих висновків:

Збільшення податкових надходжень на 1 млн грн приводить до збільшення загальних доходів бюджету на 0.75 млн грн, що підкреслює високу ефективність податкової політики міста.

Державні трансфери, хоча і відіграють певну роль у формуванні бюджету, мають менший вплив (коефіцієнт 0.25), що свідчить про поступове зниження залежності міста від державного фінансування.

Високе значення коефіцієнта детермінації ($R^2 = 0.89$) вказує на те, що модель добре пояснює варіацію загальних доходів бюджету, отже, є адекватною для аналізу.

На основі проведеного аналізу можна констатувати, що фінансова децентралізація в Києві призвела до зростання частки власних доходів бюджету, що є позитивною тенденцією для економічної стабільності міста. Разом із тим подальше зменшення залежності від державних дотацій потребує впровадження нових стратегій щодо залучення інвестицій, удосконалення адміністрування податків та підтримки підприємницької активності.

**Розділ 3. Перспективи розвитку фінансової децентралізації Києва:
стратегічні орієнтири та практичні механізми**

Одним із ключових напрямів вдосконалення фінансового управління є оптимізація бюджетного процесу, підвищення прозорості розподілу фінансових ресурсів та впровадження сучасних цифрових технологій для моніторингу доходів і витрат. Це дозволить Києву ефективніше використовувати наявні ресурси та залучати додаткові інвестиції, сприяючи сталому розвитку столиці.

В таблиці 5 представлено основні виклики, що стоять перед фінансовою децентралізацією Києва, та їх можливі наслідки. Подолання цих викликів потребує комплексного підходу та реформування фінансової системи міста.

Одним із головних викликів у фінансовому управлінні Києва є необхідність адаптації міського бюджету до умов кризових ситуацій, зокрема зниження податкових надходжень через економічний спад. Тому важливим кроком є розробка механізмів гнучкого бюджетного планування, що передбачає створення резервних фондів для фінансування невідкладних потреб громади. Зокрема, формування стабілізаційного фонду дозволить столиці оперативно реагувати на фінансові виклики, такі як зростання соціальних видатків, потреба

у відновленні критичної інфраструктури та підтримка підприємництва в умовах нестабільності.

Таблиця 5

Основні виклики фінансової децентралізації Києва

Виклик	Причини	Наслідки
Недостатнє фінансування	Обмежені податкові надходження, залежність від державних трансфертів	Зниження темпів розвитку міської інфраструктури
Бюрократія та корупція	Складні адміністративні процедури, низька прозорість фінансових операцій	Втрата довіри інвесторів та міжнародних донорів
Військові ризики	Руйнування інфраструктури, економічний спад	Потреба у додаткових ресурсах на відновлення
Обмеженість інвестиційних механізмів	Недостатня розвиненість муніципальних фінансових інструментів	Відсутність довгострокових стратегій розвитку

Джерело: складено на основі [11-14]

В таблиці 6 приведено порівняльний аналіз фінансової децентралізації різних міст світу. Так, наприклад досвід Лондона, Нью-Йорка та Парижа демонструє важливість диверсифікації джерел доходів і залучення приватного капіталу для забезпечення сталого розвитку міст. Прогнозування майбутніх змін у фінансовій політиці Києва повинно базуватися на аналізі світових тенденцій у сфері міського управління та адаптації найкращих практик до українських реалій. Зокрема, досвід таких мегаполісів, як Лондон, Париж та Нью-Йорк, свідчить про ефективність впровадження цифрових платформ для управління міськими фінансами. Використання систем штучного інтелекту та аналітичних алгоритмів дозволяє оптимізувати розподіл бюджетних коштів, зменшити бюрократичні витрати та забезпечити прозорість фінансових операцій міста.

Таблиця 6

Порівняльний аналіз фінансової децентралізації в різних містах світу

Місто	Фінансова автономія	Основні джерела доходів	Особливості
Лондон	Висока	Податки, муніципальні облігації, державні субсидії	Розвинені механізми залучення приватних інвестицій
Нью-Йорк	Дуже висока	Податки, комерційні доходи, облігації	Великий досвід у випуску муніципальних облігацій
Париж	Середня	Податки, державне фінансування	Часткова централізація фінансових ресурсів
Київ	Помірна	Податки, державні трансферти, інвестиції	Активний процес фінансової децентралізації

Джерело: складено на основі [11-14]

На наш погляд, стратегічні орієнтири та практичні механізми розвитку фінансової децентралізації Києва мають базуватися на довгострокових цілях,

спрямованих на підвищення фінансової автономії міста, ефективне використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку. Враховуючи сучасні виклики, важливо формувати комплексну стратегію, яка дозволить адаптувати бюджетну політику до змін економічної ситуації та сприятиме зміцненню фінансової стійкості столиці.

Одним із ключових стратегічних орієнтирів є підвищення рівня самофінансування муніципального бюджету. Це передбачає розширення податкової бази за рахунок стимулювання економічної активності, залучення нових підприємств та створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу. Впровадження податкових пільг для інвесторів та стартапів може стати ефективним механізмом для активізації підприємницької діяльності.

Розширення міжнародної співпраці у сфері фінансового управління відкриває нові можливості для залучення інвестицій та обміну досвідом. Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, дозволить реалізувати комплексні міські проекти з урахуванням найкращих світових практик.

Для ілюстрації запропонованих стратегічних орієнтирів та механізмів розвитку фінансової децентралізації Києва представлено авторський рисунок 2.

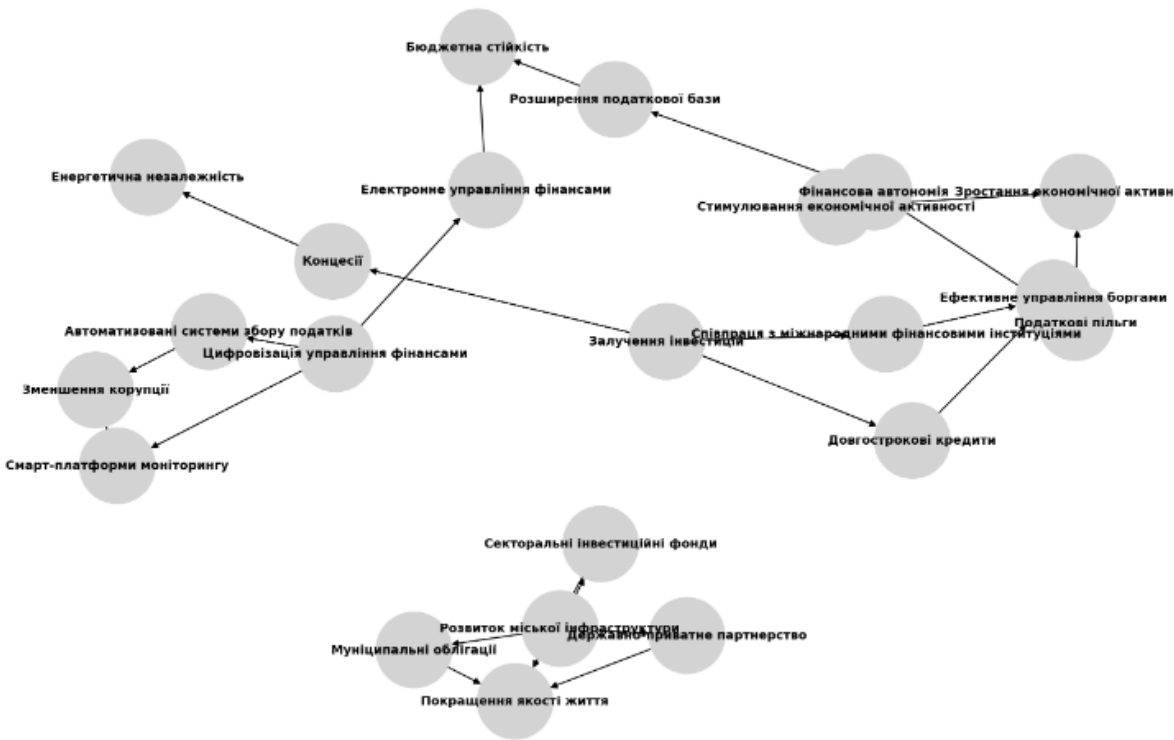

Рис. 2. Стратегічні орієнтири та механізми розвитку фінансової децентралізації Києва

Джерело: складено на основі [14-16]

Рисунок 2 включає три рівні: стратегічні орієнтири, механізми їх реалізації та очікувані результати. На першому рівні знаходяться ключові стратегічні

напрями, такі як фінансова автономія, цифровізація управління, розвиток інфраструктури та залучення інвестицій. На другому рівні показано конкретні механізми їх реалізації, серед яких муніципальні облігації, державно-приватне партнерство, податкові стимули та міжнародна співпраця. На третьому рівні – очікувані результати, що включають підвищення бюджетної стійкості, зростання економічної активності та покращення якості життя мешканців.

Запропонований підхід, на наш погляд, дозволить Києву сформувати фінансово незалежну та стабільну систему управління, здатну ефективно реагувати на виклики сучасного світу та забезпечувати сталий розвиток міської економіки.

Загалом, перспективи розвитку фінансової децентралізації Києва пов'язані з впровадженням сучасних інструментів бюджетного управління, розширенням податкової бази та залученням альтернативних джерел фінансування. Використання інноваційних механізмів, таких як цифрові платформи управління фінансами, муніципальні облігації та публічно-приватне партнерство, дозволить місту підвищити рівень фінансової незалежності та забезпечити сталий розвиток. Успішна реалізація цих заходів сприятиме формуванню фінансово стійкої моделі міського управління, яка дозволить Києву ефективно реагувати на сучасні виклики та забезпечувати високий рівень життя мешканців.

Список використаних джерел:

1. Ткачик Ф., Лапка Р., Невідома Д. Фінансова децентралізація в Україні: бюджетно-податковий аспект. *Сталий розвиток економіки*. 2016. Вип. 1(30). С. 37-43. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/434>
2. Ткачик Ф., Сіщук М. (2024). Теоретико-інституційні аспекти фіскальної децентралізації та її вплив на розвиток територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-104>
3. Melnyk V., Sidelnikova L., Sosnovska O., Zhytar M., Navolokina A. Synergy in The Regulation of Stock, Credit, Currency and Insurance Segments of the Financial Architecture of National Economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. № 2 (43). P. 85-94. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000821504200011>
4. Bird R., Ebel R., Wallich C. (2023) Decentralization of the Socialist State: Intergovernmental Finance in Transition Economies. Washington, D.C.: World Bank 2023. 385 p.
5. Martinez-Vazquez J., McLure C. E. Fiscal decentralization: A review of some efficiency and macroeconomic aspects. *Annual Review of Economics*. 2024. Vol. 16. P. 105-124.
6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України, 2010. № 50-51, ст. 572.
7. Київська міська рада. Бюджетний звіт про виконання бюджету м. Києва за 2024 рік. Київ: КМДА. 2025. 68 с.
8. Міністерство фінансів України. Офіційний портал. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 07.02.2025).
9. OECD. Fiscal Decentralization and Local Finance in OECD Countries. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 12.02.2025).
10. World Bank. Subnational Fiscal Policies and Economic Resilience. Washington, D.C.: World Bank Group, 2024. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 12.02.2025).
11. Фінансова політика в умовах тінізації та дисбалансів на ринку праці: методологія та інструментарій : монографія / за ред. І. Г. Лук'яненко; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ : НаУКМА, 2020. 441 с.

12. Лук'яненко І. Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики : монографія / Ірина Лук'яненко, Марія Сидорович; Нац. ун-т "Києво-Могилянська акад.". Київ : НаУКМА, 2014. 227 с.
13. Мельник М.І., Лещук І.В., Яремчук Р.С. Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації в регіоні: інвестиційний вимір. *Фінанси України*. 2019. № 3. С. 103-117.
14. Возняк Г.В. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ. 2018. 42 с.
15. Melnyk V., Zhytar M., Shchur R., Kriuchkova N., Solodzhuk T. Assessment of the Performance of the Financial Architecture of Ukrainian Economy: Budgetary, Stock and Social Aspects. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2021. Vol. 18. Art. № 39, pp. 386-395. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55537055600>
16. Мельник В.М., Щур Р.І., Житар М.О. Інноваційні підходи модернізації системи управління фінансами територіальних громад в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2020. Том 25. Вип. 6 (85). С. 239-244.

References:

1. Tkachyk F., Lapka R., Nevidoma D. (2016). Finansova detsentralizatsiia v Ukraini: Biudzhethno-podatkovyi aspekt [Financial decentralization in Ukraine: Budget and tax aspect]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 1(30), pp. 37-43.
2. Tkachyk, F., & Sishchuk, M. (2024). Teoretyko-instytutsiini aspekty fiskalnoi detsentralizatsii ta yii vplyv na rozvytok terytorialnykh hromad [Theoretical and institutional aspects of fiscal decentralization and its impact on the development of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-104>
3. Melnyk V., Sidelnikova L., Sosnovska O., Zhytar M., Navolokina A. (2022). Synergy in the regulation of stock, credit, currency and insurance segments of the financial architecture of national economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 2(43), pp. 85-94.
4. Bird R., Ebel R., Wallich C. (2023). Decentralization of the Socialist State: Intergovernmental Finance in Transition Economies. Washington, D.C.: World Bank, 385 p.
5. Martinez-Vazquez J., McLure C. E. (2024). Fiscal decentralization: A review of some efficiency and macroeconomic aspects. *Annual Review of Economics*, vol. 16, pp. 105-124.
6. Biudzhetni kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine of 08.07.2010 No. 2456-VI]. (2010). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 50-51, st. 572.
7. Kyivska miska rada. (2025). Biudzhethnyi zvit pro vykonannia biudzhetu m. Kyieva za 2024 rik [Budget report on the implementation of the Kyiv budget for 2024]. Kyiv: KMDA, 68 p.
8. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. (2025). Ofitsiinyi portal. Available at: <https://mof.gov.ua> (accessed: 07.02.2025).
9. OECD. (2023). Fiscal Decentralization and Local Finance in OECD Countries. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://www.oecd.org> (accessed: 12.02.2025).
10. World Bank. (2024). Subnational Fiscal Policies and Economic Resilience. Washington, D.C.: World Bank Group. Available at: <https://www.worldbank.org> (accessed: 12.02.2025).
11. Finansova polityka v umovakh tinizatsii ta dysbalansiv na rynku pratsi: Metodolohiia ta instrumentarii: Monohrafiia (2020) [Financial policy in conditions of shadowing and imbalances in the labor market: Methodology and tools: Monograph]. In I. H. Lukianenko (Ed.). Kyiv: NaUKMA, 441 p.
12. Lukianenko I.H., Sydorovych M. (2014). Biudzhethno-podatкова polityka Ukrainy: Novi vyklyky: Monohrafiia [Budget and tax policy of Ukraine: New challenges: Monograph]. Kyiv: NaUKMA, 227 p.
13. Melnyk M.I., Leshchukh I.V., Yaremchuk, R.Ye. (2019). Efektyvnist administratyvno-finsanovoi detsentralizatsii v rehioni: Investytsiinyi vymir [Efficiency of administrative and financial decentralization in the region: Investment dimension]. *Finansy Ukrainy*, no. 3, pp. 103-117.

14. Vozniak H.V. (2018). Biudzhetna polityka sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy v umovakh finansovoi detsentralizatsii [Budget policy of socio-economic development of Ukrainian regions under financial decentralization]. dys. d-ra ekon. nauk : 08.00.08. Kyiv, 42 p.
15. Melnyk V., Zhytar M., Shchur R., Kriuchkova N., Solodzhuk T. (2021). Assessment of the performance of the financial architecture of Ukrainian economy: Budgetary, stock and social aspects. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 18, Article № 39, 386-395. Available at: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55537055600>
16. Melnyk V.M., Shchur R.I., Zhytar M.O. (2020). Innovatsiini pidkhody modernizatsii systemy upravlinnia finansamy terytorialnykh hromad v umovakh provadzhennia administratyvno-terytorialnoi reformy [Innovative approaches to modernizing the financial management system of territorial communities under administrative-territorial reform]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, vol. 25(6), pp. 239-244.